

एतदिति एतत्क्षणं नवनीतं नवनीतवत्सर्वधर्मसारं न्याय्यं न्यायादाय नयेत ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ अक्षरक्षणे साधनं युक्ति ॥ ४ ॥ चारोगुप्तस्पर्शः प्रणिधिः प्रकटस्पर्शः दानं भक्तवेतनयोः युक्तेः आदानं अयोगेन अनुपाये न आदानं करग्रहणं च ॥ ५ ॥ ६ ॥ केतनानां गृहादीनां द्विविधस्य शरीरद्वन्द्वेति भेदात् ॥ ७ ॥ निचेयानां संपाप्ताणां धान्यादीनां निचयः संप्रहः ॥ ८ ॥ ९ ॥ अविश्वासो या मिहादीनामपि पौराणां संघातस्य परैर्वा

भीष्म उवाच एतत्तेराजधर्माणां नवनीतं युधिष्ठिर ॥ बृहस्पतिर्हि भगवान्याय्यं धर्मं प्रशंसति ॥ १ ॥ विशालाक्षश्च भगवान्काव्यश्चैव महातपाः ॥ सहस्राक्षो महेन्द्रश्च तथा प्राचेतसो मनुः ॥ २ ॥ भरद्वाजश्च भगवांस्तयागौरशिरामुनिः ॥ राजशास्त्रप्रणेता रोबह्मण्यब्रह्मवादिनः ॥ ३ ॥ रक्षामेव प्रशंसति धर्मं धर्मभृतां वर ॥ राज्ञां राजीवताम्राक्षसाधनं चान्नमेमृणु ॥ ४ ॥ चारश्च प्रणिधिश्चैव कालेदानममत्सरात् ॥ युक्त्यादानं चादानमयोगेन युधिष्ठिर ॥ ५ ॥ सतां संग्रहणं शौचं दाक्ष्यं सत्यं प्रजाहितं ॥ अनाजैर्वैराजैश्च शत्रुपक्षस्य भेदनं ॥ ६ ॥ केतनानां च जीर्णानामवेक्षा चैव सीदतां ॥ द्विविधस्य च दंडस्य प्रयोगः कालचोदितः ॥ ७ ॥ साधूनामपरित्यागः कुलीनानां च धारणं ॥ निचयश्च निचेयानां सेवा बुद्धिमतामपि ॥ ८ ॥ बलानां हर्षणं नित्यं प्रजानामन्ववेक्षणं ॥ कार्येष्वखेदः कोशस्य तथैव च विवर्धनं ॥ ९ ॥ पुरगुप्तिरविश्वासः पौरसंघातभेदनं ॥ अरिमध्यस्थमित्राणां यथावच्चान्ववेक्षणं ॥ १० ॥ उपजापश्च भृत्यानामात्मनः पुरदर्शनं ॥ अविश्वा सः स्वयंचैव परस्याश्वासनं तथा ॥ ११ ॥ नीतिधर्मानुसरणं नित्यमुत्थानमेव च ॥ रिपूनामनवज्ञानं नित्यं चानार्यवर्जनं ॥ १२ ॥ उत्थानं हि नरेन्द्राणां बृहस्पतिरभाषत ॥ राजधर्मस्य तन्मूलं श्लोकांश्चात्र निबोध मे ॥ १३ ॥ उत्थानेनामृतं लब्धमुत्थानेनासुराहताः ॥ उत्थानेन महद्भ्रणश्चैष्यं प्राप्सं दिवीह च ॥ १४ ॥ उत्थानवीरः पुरुषो वा ग्वीरानधि तिष्ठति ॥ उत्थानवीरान्वा ग्वीरारमयंत उपासते ॥ १५ ॥ उत्थानहीनो राजा हि बुद्धिमानपि नित्यशः ॥ प्रथर्षणीयः शत्रूणां भुजंग इव निर्विषः ॥ १६ ॥ न च शत्रुरवज्ञेयो दुर्बलोऽपि बलीयसा ॥ अल्योऽपि हि दहत्यग्निर्विषमल्पं हि न स्ति च ॥ १७ ॥ एकांगेनापि संभूतः शत्रुर्दुर्गमुपाश्रितः ॥ सर्वतापयते देशमपिराज्ञः समृद्धिनः ॥ १८ ॥ राज्ञोरहस्यं तद्वाक्यं यथार्थं लोके संग्रहः ॥ त्वदियच्चास्य जिह्मस्योत्कारणे न च यद्भवेत् ॥ १९ ॥ यच्चास्य कार्यं वृजिनमार्जवेनेह निजयेत् ॥ दंभनार्थं च लोकस्य धर्मिष्ठामाचरे क्रियां ॥ २० ॥

णिज्यादिच्छलेन वशीकृतस्य भेदनं विघटनं ॥ १० ॥ उपजापः परैः स्वभृत्यानां भेदनं अविश्वासः भृत्यानामेव ॥ ११ ॥ उत्थानं उद्योगः अना र्थहीनकर्मकदर्यत्वादितद्वर्जनं ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ वाग्वीरान्पंडितान् उत्थानमेव महत्पांडित्यमित्यर्थः ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ एकांगेन हस्यश्चरय पादातानामन्यतमेनापि संभूतः संपन्नः समृद्धिनः समृद्धिमतः ॥ १८ ॥ १९ ॥ स्वीयेन आजैवेन राज्ञो यद्रहस्यं वाक्यं यो वाजयार्थं लोके संप्रहोयच्चास्योत्कारणेन शत्रुजयादिहेतुना जिह्मं कपटं यच्च वृजिनं हीनं कार्यं तत्सर्वं मीकुर्यादित्याह द्वाभ्यां राज्ञ इति दंभनार्थं संघातार्थं ॥ २० ॥